

KECSKEMÉTI FŐISKOLA · TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLAI KAR
PEDAGÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI
INTÉZETI CSOPORT

ÜNNEPEK AZ ÓVODÁBAN
Különböző országok szokásainak vizsgálata

Készítette:
Tarjáni Dorina
Óvodapedagógus hallgató BA

Témavezető:
Dr. Hercz Mária PhD
főiskolai docens

Kecskemét
2014

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
1 SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	5
1.1 Nevelési célok bemutatása, törvényi keretek	5
Az óvodai nevelés országos alapprogramja	5
Nemzeti Alaptanterv.....	6
1.2 Az óvodáskorú gyermek érzelmi fejlődése	6
Az érzelmi intelligencia.....	8
A 3 éves gyermek érzelemlágának jellemzői	8
A 4-6 éves gyermek érzelemlágának jellemzői.....	9
1.3 Az ünnepek jelentősége	9
1.4 Hazafiságra nevelés az óvodában és az iskolában.....	11
1.5 Nemzeti ünnepünk feldolgozása az óvodában a hagyományostól eltérően	14
Projekt módszer	14
Dramatikus játék az óvodában.....	15
Kutatósi hipotézisek és kérdések	16
2 MÓDSZEREK, ESZKÖZÖK, KUTATÁSI FOLYAMAT.....	18
2.1 A mintaválasztás sajátosságai, a minta jellemzői.....	18
A kvantitatív kutatás mintája.....	18
A kvalitatív kutatás mintája.....	19
2.2 A kutatás módszerei, eszközei.....	20
Kvantitatív kutatás kérdőívvel.....	20
Kvalitatív kutatás videó elemzéssel.....	21
2.3 A kutatás menete	22
3 AZ EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE	23
3.1 Megfigyelés	23
Tapasztalatok egy finn óvodában	23
3.2 A kérdőíves kutatás eredményei.....	30
Kérdőívek összegzése magyar és nemzetközi összehasonlításban	30
3.3 Videó elemzés.....	38
4 ÖSSZEGZÉS	42
CELEBRATIONS IN KINDERGARTEN – WHAT TO CELEBRATE AND HOW?	44
Függelék	49

Bevezetés

„Mutasd meg, hogyan ünnepelsz,
és megmondom, ki vagy.
Mutasd meg, hogy úgy ünnepelsz-e,
ahogy azt javasolják neked,
és megmondom, ki nem vagy.”

Gerlóczy Márton

Az óvodáskorú gyermekek egyik legjellemzőbb sajátossága a magatartásuk érzelmi vezéreltsége (ONOAP, 2012). Egy harmonikusan fejlődő gyermek számára nagyon fontos, hogy pozitív érzelemláték vegye körül az óvodában is, ahol hétköznapijainak nagy részét tölti, így lehet az óvodai nevelőmunka a leghatékonyabb.

A sokféle óvodai ünnep közül fontosnak tartom kiemelni nemzeti ünnepünket, ami egyre kisebb létjogosultsággal bír az óvodákban tartalma miatt.

Mivel kisgyermekkorban alapozódik meg az egyén érzelmi beállítódása, ezért nagyon fontosnak tartom már óvodában elkezdni a hazafiasságra nevelést és az ünneplési szokások kialakítását. A gyermeket ért hatások mindegyike beépül a személyiségébe. Óvodáskorban alakulnak ki a főbb jellemvonások, ahogy az egyén bekerül a közösségbe és megkezdődik a szocializációs nevelése. Ide tartozik az egyéni boldogulása a csoporton belül, valamint az, hogy hogyan alakulnak társas kapcsolatai és milyen viszonyt tud kialakítani a társakkal és az óvónővel.

A hazafiasságra nevelés hallatán sokaknak a tradicionális és sokszor túlságosan kötött ünneplési szokások jutnak eszébe. Ez azért is lehet, mert olykor a nélkül ünnepelik március 15.-ét, hogy figyelembe vennék az előzetes ismeretek hiányát a gyermekeknél. Dolgozatom témáját az adta, hogy volt szerencsém egy valamivel korszerűbb, gyermekközpontú felfogással is találkozni az óvodai ünnepekkel kapcsolatban.

Témaválasztásomat egy finnországi tanulmányút motiválta. 2013.-ban fél évet töltöttem Finnországban Erasmus ösztöndíjjal. Lehetőségem nyílt megismerni egy eltérő kultúrát, és egy vezető, követendő példát az oktatás területén. A finn oktatási rendszer kiemelt

jelentőségű világszínvonalban, és még a legjobbak között is kimagasló teljesítményt nyújt évről évre a 15 évesek körében végzett PISA (Programme for International Student Assessment) felmérésen (PISA, 2000). A pedagógus hivatás pedig az egyik legdivatosabb, megfizetettebb és elismertebb szakma, amihez egyaránt hozzájárul a finn tanárok jelentős autonómiája, a szakma megbecsültsége, az egyenlő esélyek biztosítása, az oktatás ingyenessége és a tanulók támogatása, azaz az iskolaszerek biztosítása. (Perjés, 2014).

Kint tartózkodásom során rendszeresen ellátogattam egy finn óvodába, ahol egy félig angol félig finn csoport működését és mindennapjait figyelhettem meg.

Dolgozatom témája az óvodai ünnepek és azok különböző feldolgozásai. Célom, hogy átfogó képet kapjak mind az óvodás korú gyermekek, mind a leendő és gyakorló pedagógusok ünnepekhez való viszonyáról, és általános hozzáállásáról. További célkitűzéseim között szerepelt, hogy feltérképezsem a mai magyar óvodai ünneplési szokásokat, választ keresve arra a kérdésre, hogy tradicionális, vagy a modern szemlélet jellemző rájuk. Kíváncsi voltam arra is, hogy vannak-e a hagyományostól eltérő ünnepek, s ha vannak, milyen jellemzőkkel rendelkeznek.

Külföldi tanulmányutam alkalmával lehetőségem volt találkozni és megismerkedni diákokkal a világ különböző részeiről (de elsősorban Európából) ezért kibővítettem a kutatásomat, és őket is bevontam, hiszen kíváncsi voltam arra is, hogy mennyiben mutatkoznak eltérések egyes országok között. A dolgozatomban szeretnék kitérni az egyes kultúrákból és felfogásokból adódó különbségekre, az ünneplés témakörén belül. Célom volt feltárni, hogy hogyan vélekednek, gondolkodnak a mai felnőttek az ünnepekről valamint az ünneplésről. Ez a téma igen szubjektív, viszont nem tartom jelentéktelennek, hiszen az emberek emlékeik határozzák meg. Mindenki másképpen éli meg ezeket a helyzeteket.

Kutató munkám során kvalitatív és kvantitatív kutatást végeztem, videó- és fotóelemzés, illetve kérdőíves kutatást formájában. Az elkészített két kérdőív magyar és angol nyelvű, és pedagógushallgatókat, külföldi hallgatótársakat, pedagógusokat és szülőket céloz meg. A kutatásom során fotó- és videó elemzést is végzek, felhasználva az általam készített fényképeket, illetve az interneten található videó anyagokat.

Dolgozatomban a bevezetés után a témával kapcsolatos főbb szakirodalmat mutatom be, majd a kutatásom módszereit, eszközöket és a vizsgálat menetét. Az empirikus kutatás eredményét két fejezetben ismertetem (kérdőív, videó elemzés). Ezt követően az eredmények összegzése során ismertetem a főbb kapott eredményeket.

1 Szakirodalmi áttekintés

1.1 Nevelési célok bemutatása, törvényi keretek

Az óvodai nevelés országos alapprogramja

„Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (a továbbiakban: Alapprogram) a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve - meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.” Az alapelvek meghatározásánál a következő alapelveket vették figyelembe: a gyermeket, mint fejlődő személyiséget gondoskodás és különleges védelem illeti meg, illetve, hogy a gyermek nevelése elsődlegesen a család joga és kötelessége, az óvoda kiegészítő szerepet tölt be (363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet).

Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés keretein belül található a gyermekek hazafias neveléséről szóló rész. A rendszerváltás előtti Nemzeti Alaptantervben illetve Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában kiemeltebb területként olvashatunk erről a témáról, azonban manapság óvodai keretek között egyre kevésbé helyezik fókuszba, talán azért, mert a 3-6 éves gyermekek nem rendelkeznek semmi féle előzetes ismerettel történelmi múltunkkal kapcsolatban, a mögöttes tartalmakból keveset értenek, és ezért ebből kifolyólag kevésbé szeretik az ilyen témájú ünnepeket (például nemzeti ünnepünket, Március 15.-ét).

Az óvodai nevelés országos alapprogramja az óvodai nevelés általános feladatai között említi meg a gyermekek érzelmi-, erkölcsi- és közösségi nevelését. „Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.” (ONOAP, 2012). Láthatjuk tehát, hogy szinte csak a megemlékezés szintjén szerepel a hazafiasságra nevelés.

Nemzeti Alaptanterv

A gyermekek hazafias nevelése elsősorban iskolai keretek között kerül előtérbe. A Nemzeti Alaptantervben (továbbiakban: NAT) például kiemelt szerepet kap ez a kérdéskör. A NAT szerint az iskolás gyermekeknek meg kell ismerniük kultúránk hagyományait és értékeit, kiemelt szerepet kap az otthon-, szülőföld- és haza megbecsülése, a közösséghez tartozás- valamint a hazaszeretet érzése, a magyarságtudat megőrzése, illetve sokszínű kultúránk megismerése (NAT, 2012).

A Nemzeti alaptanterv a köznevelés feladatát alapvetően a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg. Feladata továbbá a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése, a közjóra való törekvés megalapozása, a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megerősítése.

A “nemzeti öntudat, hazafias nevelés” cím alatt találjuk a hazafias nevelést. Az, hogy az Alapprogram kisebb hangsúlyt helyez a témára azt mutatja, hogy inkább iskolai keretek között tartják kiemelt jelentőségűnek a hazafias nevelést: “A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.” (A Kormány 110/2012. (VI. 4.) Korm. Rendelete).

1.2 Az óvodáskorú gyermek érzelmi fejlődése

A személyiségfejlesztés területén is jelentős szerepe van az affektív nevelésnek, ami leggyakrabban kognitív kompetenciák fejlesztésével párosul. Elmondható, hogy az óvodáskorú érzelmi fejlődés fontosságáról szóló kutatások száma kevés, illetve különösen kevés

azon empirikus vizsgálatok száma, amik egy-egy befolyásoló tényező fontosságát (az ünnepek szerepét) vizsgálják. Az azonban nyilvánvaló, hogy a művészetek, a jeles napok és az ünnepek, - amik az érzelmek felől közelítik meg a világot - különösen alkalmasak a kisgyermek nevelésére (*Tarjánné*, 2006).

Az ünnepeket magam is az érzelmek felől közelítem meg, és bemutatom, hogy miért is erre a területre vezethető vissza az ünneplés témaköre.

Az érzelmet lelki jelenséggént írhatjuk le, amely visszavezethető a velünk született tényezőkre, illetve a tudatos környezeti hatásokra. Minden emberi cselekedet tükrözi az aktuális érzelmeinket, és míg a kellemes érzelmek ösztönöznék minket és megnyugtatnak, addig a negatív érzelmeink kellemetlenséggel párosulnak, vagy akár gátolhatnak is valamely cselekedetünkben. Az érzelmeket elsődleges és másodlagos érzelmekre oszthatjuk fel. Az elsődleges érzelmek csoportjába tartoznak például a testi örömök és a fájdalom, a másodlagosak közé pedig az intellektuális töltetű vagy társas kapcsolatokra visszavezethető érzelmeink. (*Perlai*, 2012)

Egy másik értelmezés szerint az érzelem nem jellemezhető egyetlen összetevővel, mivel nem önálló jelenség. Komplex módon egyszerre játszanak szerepet benne kognitív folyamatok, mintázott fiziológiai folyamatok, cselekvéses hajlandóság, szubjektív érzések és instrumentális viselkedések. (*Fischer – Shaver – Carnochran*, 1990 és *Radnai*, 1961)

Az átélt pozitív érzelmek kitágítják meglévő gondolatvilágunkat és életmódunkat, és kreativitásra, valamint az újdonságok keresésére sarkallnak bennünket. Ez az úgynevezett gyarapodási elmélet. Ennek ellentettje a negatív érzelmek jellemzője, amik beszűkítik a gondolkodásmódunkat és a cselekedeteinket is.

Az óvodások életében kiemelt fontosságú szerepet töltenek be az érzelmek. Éppen ezért, visszavezethetők erre tetteik és gondolkodásmódjuk is. Ezek által nagymértékben befolyásolhatóak a gyermekek. (Gyerek ABC: Érzelmi és akarati élet jellemzői óvodás korban) Egy óvónő, aki elérte azt, hogy kötődjenek hozzá az óvodásai, és szeressék őt, nagyon sok minden el tud érni a személyiségfejlesztés területén. Az óvodások nevelésében alapfeltétel, hogy a pedagógus-gyermek kapcsolat pozitív legyen, valamint az is, hogy a gyermeket az óvodába lépéskor érzelmi biztonság vegye körül, amit együttesen határoz meg az óvodapedagógusok személyisége (határozottság, következetesség, barátságosság), a társakkal kialakított kapcsolata és az őt körülvevő csoport tárgyi környezete. (ONOAP, 2012)

Az érzelmi intelligencia

Az életünk során kialakuló különböző helyzetekben fel kell ismernünk, és értelmeznünk is kell saját és mások érzelmeit, cselekvéseinek mozgatórugóit. Döntéseinket ezek függvényében kell meghoznunk, ezekhez alakítva a cselekedeteinket is. Elengedhetetlen, hogy jól értelmezzük érzelmeinket, hogy meg tudjuk válogatni és szabályozni is tudjuk azokat, valamint, hogy az adott szituációhoz és beszélgető partnerhez igazítani tudjuk őket.

Azok az emberek, akik ezeket megfelelő módon tudják kontrollálni, sikereesebbek lesznek a problémamegoldás és emberi kapcsolatok kialakításának területén. Az érzelmi intelligencia fogalma tehát (az eredeti értelmezésben) saját és mások érzelmeinek monitorozása, felismerése és megkülönböztetése, valamint a szerzett információ felhasználása viselkedésünkben és gondolkodásmódunkban. (Salovey – Mayer, 1990). Ezt Daniel Goleman gondolta tovább, és némiképp másképpen írta le. Szerinte az EQ öt lényeges tényezőre vezethető vissza, és ebben az értelmezésben a motivációs tényezők, személyiségjegyek és egyéni képességek kapnak vezető szerepet. (N. Kollár – Szabó, 2004)

A 3 éves gyermek érzelmvilágának jellemzői

Az óvodás gyermek elsődleges érzelmei labilisak és polarizáltak. Egy 3 éves gyermek már kezdi érteni és azonosítani az érzelmeket, amiket érez, viszont nagyon kis kontrollal rendelkezik még felettük. Továbbá, ennek eredményeképpen még nem tudja késleltetni sem a vágyait. Ez a képessége, valamint az érzelmeinek irányítása csak később fog kialakulni. A későbbiekben, ahogy fejlődik maga a gyermek és vele együtt érzelmei, megtanulja megállapítani az összefüggést tettei és annak következményei között. (Seefeldt – Wasik, 2014)

Amint egy gyermek közösségbe kerül, fokozatosan tanulja meg, hogy hogyan illeszkedjen be egy új szociális közegbe, az óvodába. Ezt egyszerre határozza meg a szülők nevelési stílusa, testvérekkel és társakkal kialakított viszonya, és a családi és környezeti viszonyok. (Wortham, 1998)

Az óvodások egymással való játéka is fejlődik: egy három éves gyermek már tud közösen játszani a társaival, ellentétben egy bölcsődés fiatalabb gyermekkel, ahol a gyermekek még egymás mellett játszanak, és nem egymással. Kezdetben még megjelenhet a túlzott birtoklási vágy, és az irigység, viszont kezd kialakulni a megosztás képessége. (Szülőforum.hu: Érzelmi és szociális fejlődés, 2014) A gyermek életében a játék a legfonto-

sabb, játékon keresztül szerez tapasztalatokat és tudást a világról, önmagáról és társairól egyaránt, és interakcióik során egyre csitulnak az agresszív, önérvényesítő magatartásaik.

A 4-6 éves gyermek érzelmvilágának jellemzői

A kisgyermekkor egyik fontos érzelme, az empátia megjelenése a 4 éves kor körüli időszakra tehető. Egy 4 éves gyermek először kezdi átlátni és megérteni, hogy másoknak is vannak érzelmei, majd később már arra is képes lesz, hogy barátai, családtagjai érzelmeit felismerje, és megfelelő módon reagálja le. (Seefeldt – Wasik, 1997)

Az érzelmei nagyfokú differenciálódása és intellektualizálódása azt mutatja, hogy a gyermek érzelmein fejlődés megy végbe. A kisgyermekkorhoz viszonyítva, folyamatosan bővülnek az érzelmei, megjelennek az újabb, magasabb rendű érzelmek: az intellektuális-, az erkölcsi-szociális-, és az esztétikai érzelmek.

Egy 5 éves már kezdi reálisabban látni a világot, ami igaz önismeretére és önállóságára is. Egyre kevésbé lesz frusztrált és olykor dühös. Igen erős ebben az életkorban továbbá a szülők, családtagok vagy akár egy kis állat iránt érzett túlzott szeretet és féltés. (Byatt – Smith, 2014)

1.3 Az ünnepek jelentősége

„Az a tény, hogy minden kultúrában találkozunk ünnepekkel, arra enged következtetni, hogy azok meghatározott funkciókkal rendelkeznek, és pedig olyan funkciókkal, amelyek nélkülözhetetlenek és semmi mással nem helyettesíthetők.”

Andor Csaba

Falvay Károly meghatározása szerint, az ünnepek bizonyos (állandó) időközönként változatlanul megjelenő események, és a gyermek számára az ünnepekkel kapcsolatban érzett örömet az ismétlődés élménye és a várakozás feszültsége adja. Az ismétlődések szeretetéből adódóan biztonságérzetet nyújt a gyermeknek az évről évre visszatérő ünnep, amik által fejlődik a gyermekek lassan, fokozatosan kialakuló időérzéke is (Falvay, 1990).

Az ünnepeket sokféle szempont szerint csoportosíthatjuk. Egy ilyen csoportosítási lehetőség a gyermekek személyes ünnepei, mint születésnap, névnap; a családi ünnepek, mint

karácsony, anyák napja (amikre az óvodában is készítjük a gyermekeket); illetve az óvodai ünnepek, megemlékezések, ahova a Mikulás, a Farsang, a gyermeknap, és ballagás tartoznak (Pivókné, 2012).

Az ünnepek remekül alkalmasak arra, hogy egyfajta harmóniát, meghitt légkört teremtsenek. Továbbá, az egyik legfontosabb részük az azokat megelőző készülődés, és a tevékeny várakozás, ami a „holnap örömét” készíti elő. A közös élményszerzés öröme teszi lehetővé a gyermekekben a közösséghez tartozás érzésének megerősödését. Fontos kiemelni, hogy a készülődés során nem csak a minket körülvevő tárgyi környezetet díszítjük, hanem mi magunk is ráhangolódunk a szépre (Csák, 2014 és Forrai, 1974).

Ebből következik, hogy a gyermekek esztétikai érzékének fejlesztésére rengeteg alkalom adódik a készülődési időszak alatt. Azzal, hogy a közösen elkészített dekorációkat kitesszük a csoportszobában, és nap, mint nap látják azokat az óvodások, egy alaphangulatot teremtünk, és megmutatjuk, hogy fontos az igényesség, mind magunkkal szemben, mind pedig a minket körülvevő tárgyi környezetben.

A felnőttek (pedagógusok és szülők) értékátadó, értékközvetítő szerepe is jelentős az ünnepekkel kapcsolatban. A családoknak és óvodapedagógusoknak elengedhetetlen kötelessége megtanítani a gyermekeket ünnepelni, és felhívni az adott ünnep szépségére a figyelmet. Csak úgy, ahogyan a hétköznapiakban is rácsodálkoztatjuk a gyermekeket a szépre és különlegesre, abból a célból, hogy majd felnőttként önállóan is értékelni tudják azokat, és becsülnék is meg.

Az előkészületek során ehhez a feladatkörhöz sokszor nem csak a csoportunkba járó gyermekek nevelése tartozik, hanem a családoké is. A mai világban egyre inkább hétköznappal egyenrangúvá válnak az ünnepek, hiszen sok család nem tartja őket fontosnak, és éppen ezért nem is ismerteti meg azt a gyermekkel. A gyermekeken keresztül alakítható a családok ünnepekhez való hozzáállása is, aminek fókuszában az óvodapedagógus nevelő munkája áll. Elmondható, hogy az óvodában az ünneplésről szerzett élmények mély nyomokat hagynak a gyermekekben, olyanokat, amiket újra és újra át akarnak élni, viszont elengedhetetlen, hogy a családoknak ebben partnereknek kell lenniük, és segíteniük kell az óvoda nevelő munkáját (Csák, 2014 és Labáth Ferencné, 2012).

A gyermekek érzelmeinek alakulásáról azt tudjuk, hogy az ünnephez közeledve, majd megélve azt gyorsan változnak. A készülődés, várakozás során csapongóak, sokszor felerősödnek, majd elhalványulnak. Az ünnepnap elérésekével azonban újra felerősödnek, majd legerősebb formájukat veszik fel (tetőpont), így élik át a gyermekek legintenzívebben

az adott napon az ünnepet. Az ünnep lecsengésével és továbbélésével egy újabb jelentős szakaszt különíthetünk el, amikor a kapott értékek és élmények elmélyülnek, belsővé válnak, élménnyé formálódnak. Ez a továbbélési folyamat egyes gyermekek esetében eltérő lehet, mind a kezdete, mind tartamát tekintve. *Labáth Ferencné* írásában hangsúlyozza, hogy hagyjon a pedagógus elegendő időt minden óvodásnak az ünnepek egyéni feldolgozására (*Labáth Ferencné*, 2012).

Fontos megemlíteni, (ahogy azt már korábban is olvashattuk) hogy az óvoda ne vegye el a család szerepkörét az ünneplési folyamatban. Készítse elő azt, de ne helyettesítse a családi ünneplést. A családnak, mint elsődleges nevelési színtérnek, joga van egyéni döntéseket hoznia arról, hogy melyik ünnepet szeretné megtartani szűkebb körben, otthon; illetve, hogy melyik ünnepből mely jellegzetességet szeretné kiemelni és átadni gyermekének. Az Alapprogramban foglaltak szerinti támogató, kiegészítő szerep ebben az adott témakörben is érvényes (*Pivókné*, 2012).

Az ünnepek további jellemzője, hogy színesítik a hétköznapijainkat, megtörik azok egyhangúságát, "stabilizálnak és növelik az összetartozás érzését, ez által pedig közösséget formálnak." Ezt segíti elő egy csoportos program, egy hétköznapiától eltérő, kikapcsolódást nyújtó cselekedet. A közös készülődés, az együttes fellépés, az egymásra utaltság, egymás követése, illetve a társakra való figyelés mind erősíti az emberi kapcsolatokat. Ezen események a társas lét szabályaira szocializálnak. Leginkább ez jellemző a történelmi típusú ünnepekre (*Csernák*, 1997).

1.4 Hazafiságra nevelés az óvodában és az iskolában

"Érzelmi hazudozásra neveljük a gyerekeinket. Túl korán szavaltatjuk őket hazáról és az anya szeretetéről, így aztán ne csodálkozzunk, hogy felnőttkorukban őszintén beszélni nem, hanem csak szavalni fognak tudni róla."

Dr. Vekerdy Tamás

Nemzeti ünnepeink óvodában való megtartása vitatott téma. *Dr. Vekerdy Tamás* szerint semmi haszna nincsen annak, ha történelmi témájú verseket szavaltatunk a gyermekekkel, hiszen nem értenek belőle a semmit, ez által pedig „érzelmi hazudozásra” neveljük őket.

Berecz Ágnes (Tisza Óvoda, a Hétpróba Alapítvány Óvodája) is hasonló véleményt fogalmazott meg, szerinte a felnőttek által előre kreált műsorok egyáltalán nem illenek a

hét évesnél fiatalabb gyermekek életébe, tevékenységeibe. A gyerekek kényszerűsügből és kötelességből „teljesítik” ezeket a számukra munkának, feladatnak felérő tevékenységeket. Cikkében kitér arra is, hogy a gyermek legjellemformálóbb tevékenységéből veszik el a fárasztó próbák az időt, ami nem más, mint a szabad játék (Stöckert, 2002).

Ahogy más óvodai ünnepekről szóló írásban is olvashatjuk, úgy Stöckert Károlyné is hangsúlyozza a családban történő ünneplés elsődlegességét és az óvodai kiegészítő, előkészítő szerepét, ami a hangulatteremtést jelenti. E szerint az ünnep akkor nyeri el értelmét a kisgyermek számára, ha otthon is megemlékeznek róla, így lesz ez egy örömteli élmény a gyermeknek. (Felmerül persze a kérdés, hogy hogyan közvetíthetné a szülő az adott ünnepet abban az esetben, ha maga sem ismeri a hátterét, mondandóját; illetve az is igaz, hogy sokkal egyszerűbb a szülőnek ezt az óvónőre bízni, akinek ez a „feladata”.) Stöckert Károlyné szerint a gyermek számára az ünnepnap akkor igazi élmény, ha „őzt szórakoztatják, ő kap valamit, nem pedig fordítva: neki kell szerepelnie, táncolnia, felvonulnia, stb. Ez nem lehet számára ünnep, sokkal inkább fárasztó, életkori sajátosságainak ellentmondó munka” (Stöckert, 2002)

Ezt továbbgondolva tehát, vizsgálódásom fő céljául az óvodai ünnepek feldolgozásában tapasztalható különbségeket választottam.

A klasszikus értelemben vett óvodai ünneplésről sokaknak az a kép él a fejében, miszerint kiállítjuk a gyermekeket, akiket ez által komoly stressznek teszünk ki, és olyan - számukra megfoghatatlan témájú - verseket, dalokat mondatunk velük, amiket ők nem érthetnek. „Az óvoda olyan ünnepeket rendezzen meg, ami mindenki számára egyformán ünnep. Forrai Katalin már az 1970-es években megfogalmazta, hogy „nemzeti ünnepünk valódi jelentését, eszmei tartalmát még nem érti az óvodás korú gyermek, de énekkel, verssel részt vehet a felnőtt megemlékezésében, számára is érthető, egyszerű formában.” (Forrai, 1974, 32.o.) A gyermek az említett szükséges történelmi háttérismereteket az iskolában fogja elsajátítani, ezért is tárgyalja a NAT sokkal részletesebben a hazafiasságra vonatkozó részt, mint az Alapprogram, és tartja elengedhetetlennek az iskolás gyermekek nevelése során.

Jogosan merül fel így a kérdés, hogy mi célból tesszük ezt?

Véleményem szerint, helye van az óvodában nemzeti ünnepünknek, viszont magam sem értek egyet az előbb említett feldolgozással. A gyermekeket számukra is érthető formában kell felkészíteni egy március 15.-i ünnepségre, élvezetes tevékenységekkel, szakítva a szigorú fekete-fehér ünneplő ruhában szavalt komoly, verses tartalommal.

A következőkben egy lehetséges dramatikus feldolgozási módot szeretnék bemutatni, amit volt szerencsém megtekinteni egy magyar óvodában. Az ünnep a következő módon zajlott: A fiúk katonák voltak, ünneplő ruhában érkeztek reggel az óvodába. A hét során készültek a katonás kellékek: zászló, dob, kard, csákó, faló. A „katonáknak” harcban vonulás előtt próbatételeket kell kiállniuk: Ezek a következők voltak: Lovazás falon, célba dobás, célba lövés, kardozás. A lányok kiegészítője az elkészített párta, hajukba nemzeti színű fonal volt fonva, népi ruhát viseltek, és az általuk elkészített keszkenővel integettek a fiúknak, elbúcsúztatva őket a csatába vonulásuk előtt. A fiúk visszatérve közösen táncoltak a lányokkal népzénre. A délután folyamán ellátogattak a Petőfi-szoborhoz (amit egy titkos térkép segítségével kerestek meg), az óvoda csoportjai mindannyian más-más útvonalon érkeztek a szoborhoz. Kokárdát helyeztek el, illetve zászlót lobogtattak az úton.

A játékoság megtartása fontos más ünnepek esetében is. Több e témát kutató írásban is találkoztam visszatérő problémákkal, az ünnepek kisgyermek nevelésében betöltött szerepével kapcsolatban. Ezek a következők: Nehéz megértetni az óvodásokkal egy-egy ünnepet úgy, hogy azt ők is megértsék, tehát alapozzon meglévő kognitív képességeikre, mivel ünnepeink sok esetben elvontabb, bonyolultabb eredettel rendelkeznek. Olyanokkal, amik túlmutatnak egy óvodás értelmi szintjén.

Ezért fontos feltenni magunknak a következő kérdést, amikor egy ünnepet implementálni szeretnénk az éves nevelési tervben: Érteni fogják a gyerekek? (Hebert, 2013) Az ünnepeink, népszokásaink közül az említettekből kiindulva csak azokat ajánlatos kiválasztanunk óvodai feldolgozásra, amik megfelelnek az óvodások általános és speciális fejlettségének (Ludánszkiné, 2008).

Az iskolai ünnepek kiemelt szerepet töltenek be a gyermekkori szocializációban. Az által, hogy a gyermek ünneplés során egy kiemelt közösséghez tartozik, ahol mindenki megtagadja az együvé tartozás-, a közösségbe való bevonódás-, közös felelősség érzését, formálódik a gyermekek kollektív identitástudata (közösségi szolidaritás érzése.) Továbbá alakul történelmi azonosságtudatuk is, (aminek alapja az eredeti események megidézése és azok jelenhez való kapcsolása) illetve hazánk történelmével kapcsolatos tudásuk.

Ahhoz, hogy az ünnep elnyerje valódi értelmét, két feltételnek kell teljesülnie az ünnepi feldolgozás során:

Először is érvényesülnie kell a szocializációs funkciónak, másodszor pedig egyértelművé kell tenni a diákok számára az ünnep pontos tartalmát és társadalmi háttérét. Erre

az iskolában a tanároknak remek lehetőségük van, hiszen a tanulók folyamatosan bővítik Magyarország történelmével kapcsolatos tudásukat a történelemórák során.

A múltidézés ezen feltételek mellett erősíti a kollektív identitást. A múltidézés során továbbá a tanulók közösségi időélménye folyamatosan gazdagodik, valamint a visszaemlékezés során egyre biztosabbá válik a múltból a jelenbe vezető út ismerete, az események összekapcsolása.

Ami az egyértelműsítést jelenti, fontos, hogy mindenkinek ugyanazt jelentse az ünnep. Ez a társadalmi konszenzus kihat a családokra, egyénekre, médiára, iskolára, és különböző szervezetekre is. Ahol egyetértés van az ünnep lényegéről és jelentőségéről, ott az egyének részesülnek a kollektív tudat rendszeres megerősítésében. Ez azt is szolgálja, hogy ez által a felnövekvő nemzedék tudatába bevésoódhatnak a közös múlt értékei, jelentősége és tanulságai. (Szabó, 2006)

1.5 Nemzeti ünnepünk feldolgozása az óvodában a hagyományostól eltérően

„Óvodáskorban a magyarság tudatalatti elemeinek beültetése, lassú kifejlesztése a feladatunk. Magyar mivoltunk épületeinek mintegy a földalatti alapjait kell itt kirakni. Minél mélyebbre épül a fundamentum, annál szilárdabb az épület.”

Kodály Zoltán

Projekt módszer

Nemzeti ünnepünk óvodai ünneplésének hanyagolása főként a tradicionális ünneplési felfogásra vonatkoznak, amikor a gyermeket stresszhelyzetnek kitéve szavaltatjuk hazáról és hőseinkről, anélkül, hogy először (az ő szintjén) megértetnénk vele az ünnep fontosságát, illetve ismereteket szerezne az adott személyekről. Van azonban a nemzeti ünnepeink feldolgozásának más módja is. Egyre szélesebb körben alkalmazott az úgynevezett projekt-módszer, melynek keretein belül egy-egy témát több napon, akár heteken keresztül is feldolgozunk, változatos tevékenységekkel és játékokkal színesítve. A téma - a projekt feldolgozása - tevékenységek sorozatából áll, és a tevékenységek folyamatában közvetlen, konkrét tapasztalást biztosít. (Körmöci Katalin: Projekt módszer az óvodai nevelésben)

Körmöci Katalin a következőkben határozza meg a projektmódszer legnagyobb előnyét: A gyermek valós, életszerű körülmények között, közvetlen tapasztalás útján tanul.

Ennek köszönhetően fejlődnek szenzoros, percepciós és pszicho-motoros képességei. Az ismereteit könnyebben tudja rendszerezni az által, hogy egy témában komolyabb jártasságot szerez, átfogóan fejlődnek általános részkészségeik, mint a figyelem, az észlelés, az emlékezet, a gondolkodás és a képzelet. A projektmódszer nagy előnye az egyéni képességek figyelembe vétele, amikor biztosítva van a gyermekek egyéni érdeklődésköre (tehát választhat több lehetőség közül) és az egyéni tanulási ütem, a szabad önkifejezés. (Körmöci, 2004)

Ezekből kiindulva tehát, projektmódszer keretein belül, egy hetes időtartamra lebontva megszervezhetjük akár a Március 15.-i ünnepséget is, egy újszerűbb, élvezetesebb formában. Ilyenkor a pedagógusok a gyermekek felkészítését és az ünnepi előkészületeket már jó előre elkezdik, hogy az egy hetes projekt során már rendelkezzenek a gyermekek előzetes ismeretekkel.

Dramatikus játék az óvodában

A játék a tanulás egyik feltétele. Jelentős számú kutató rámutatott már a játék fontosságára a kognitív képességek-, nyelvi képességek-, szociális kompetenciák-, illetve a kreatív gondolkodás fejlesztésén belül. Azok, akik mégis megkérdőjelezzik komplexív fejlesztő hatását, nincsenek tisztában pótolhatatlan jelentőségével a személyiségfejlesztés területén belül. (Seefeldt - Galper, 1997)

A dramatikus játékok a játék egyik alfajának tekinthetők. Március 15.-e óvodai feldolgozására remek lehetőség adódik a játékoság elvének figyelembevételével, drámajátékkal. A dramatikus játék során a valóságostól elrugaszkodva a szereplők ideiglenesen beleélik magukat valaki vagy valami szerepébe, és a többnyire megfigyelésen alapuló háttérismereteiket felhasználva utánozzák a felvett személy vagy dolog tulajdonságait. Ahogy a gyermekek lavíroznak a „mintha-szituációk” között, tudat alatt fejlesztik képzelőerejüket. A képzeletről tudjuk, hogy egy fontos, jelentőséggel bíró összetevő a realisztikus gondolkodásban, valamint, hogy szorosan összekapcsolódik az érzelmekkel, nyelvi képességekkel és szociális kompetenciákkal (Vygotsky, 1987).

A szociális kompetenciák fejlődését többek között az teszi lehetővé, hogy a gyermek egyre jobban elmerül a szerepjátékokban és közben megtanul helyettesíteni, jelentéstől elvonatkoztatni, és függetleníteni a tárgy eredeti szerepétől. Ami pedig a nyelvi képességek dramatikus játékok általi fejlődését illeti, több kutató is alátámasztja, hogy azok a gyermekek, akiket a pedagógus megismertetett a szerepjátékokkal és lehetőséget is biztosított alkalmá-

zásukra, nagyobb eredményességgel értettek meg például egy mesét, vagy dolgoztak fel hallott szöveget. (Marbach - Yawkey, 1980; Pellegrini, 1984, 1985; Williamson - Silvern, 1984)

Mátyás Noémi óvodapedagógus szerint a nemzeti ünnepünk közvetítése során legfontosabb a játékos forma. A gyermek életkori sajátosságából adódóan legkönnyebben játék által nevelhető, és mivel számára ez az elsődleges és legkedveltebb időtöltés, ezért ilyen keretek között észrevétlenül is történhet az ismereteik bővítése, közösségi érzés erősítése és a hazafias nevelés. Mesék, történetek, népi gyermekjátékok is rendelkezésre állnak annak a pedagógusnak, aki indirekt módon kívánja az értékeket átadni. A Bambi óvodában elsősorban ezekkel az említett tevékenységekkel vezetik be az új fogalmakat, személyeket és ismertetik meg ez által a gyermekekkel. A hazafias nevelés tehát indirekt módon történik, építve a gyermekek meglévő ismereteire, például az elfogadásról, önzetlenségről, vagy éppen lemondásról szóló történetek által. A szülők kiegészítőjeként működnek az óvodapedagógusok, és építenek az otthon kapott ismeretekre is. (Mátyás Noémi: Nemzeti Ünnep az óvodában)

Kutatási hipotézisek és kérdések

1. Jelentős különbség van a hazai és a nemzetközi óvodapedagógia ünneplés-felfogása között. Kimutathatóak a különbségek e kérdéskörben a különböző kulturális háttérű (különböző országokban élő) emberek tapasztalatai, nézetei között.
2. A leendő pedagógusok ünnepekkel kapcsolatos hozzáállását meghatározza az, hogy miket éltek át maguk az óvodában, s hogy kinek milyen értékeket közvetítettek a családban és az óvodában ezekkel kapcsolatban.
3. Túl sok kényszerrel és kötöttséggel járnak a tradicionális formában tartott ünnepek, esetleges kényszerűségből előadott szerepek. Sok kisgyermeket frusztrál az egyéni szereplés, sok ember, esetleg család előtt. Meghatározhatók azok a jellemzők, amelyek mentén az ünnepek az érzelmi nevelést, a pozitív tapasztalatokat szolgálják.
4. Magyar óvodák publikált (video-megosztó portálon közzétett) ünnepélyei zömében tradicionálisak.

A következő kérdésekre helyeztem főbb hangsúlyt a kutatásom során:

- Van-e lényeges különbség az egyes kultúrákból adódó ünneplési szokások között?
- A tradicionális – modern dimenzióban vizsgálva mi jellemzi a magyar óvodákat? Van-e jelentős eltérés a nemzetközi gyakorlattól?
- Milyen körülmények mellett szolgálják az ünnepek az érzelmi nevelést?
- Milyen emlékeik vannak a valamikori óvodásoknak az őket ott ért élményekről? Hogyan tudjuk ezeket felhasználni a gyakorlat változtatásához?
- Van-e helye az óvodában a hazafias nevelésnek?

2 Módszerek, eszközök, kutatási folyamat

2.1 A mintaválasztás sajátosságai, a minta jellemzői

A kvantitatív kutatás mintája

Kutatásom mintája nem reprezentatív – nem volt módom erre anyagi források hiányában – de törekedtem a pilot-kutatásnak megfelelő mintaválasztásra. Kutatásomban összesen 124 fő vett részt, magyar és külföldi hasonló arányban, a magyar résztvevők aránya 55%, külföldi résztvevőké 45%. Megközelítően a minta fele óvodapedagógus hallgató (57 fő), akik közül 72% magyar.

Táblázat 1: A minta összetétele

			KORCSOPORT				Összesen
			22 év alatt	22-34 év	35-45 év	45 felett	
Lakóhely	Észak-Európa	fő	9	8	4	1	22
		%	15,8%	18,2%	33,3%	9,1%	17,7%
	Dél-Európa	fő	2	1	2	1	6
		%	3,5%	2,3%	16,7%	9,1%	4,8%
	Amerika	fő	5	9	1	3	18
		%	8,8%	20,5%	8,3%	27,3%	14,5%
	Nyugat-Európa	fő	0	6	0	4	10
		%	0,0%	13,6%	0,0%	36,4%	8,1%
	Magyarország	fő	41	20	5	2	68
		%	71,9%	45,5%	41,7%	18,2%	54,8%
Összesen		fő	57	44	12	11	124
		%	100%	100%	100%	100%	100%

A magyar nyelvű kérdőív mintája

Kutatásom két részből állt. Az első szakaszban főiskola óvodapedagógus szakos hallgatóinak véleményét kívántam megismerni kérdőíves módszerrel, fókuszba helyezve ünnepekről és ünneplésről való gyermekkori emlékeiket, valamint az ünnepekhez való általános hozzáállásukat. Saját generációm véleményét kívántam feltérképezni, arra voltam kíváncsi,

hogyan vélekedünk, milyen meggyőződéseink vannak az ünnepekkel kapcsolatban, hisz a pedagógus gondolkodáskutatás szerint gondolkodásuk, meggyőződéseik befolyásolják későbbi gyakorlatukat (*Schön*, 1983). A kitöltők (68 kitöltő) 97%-a nő, illetve 20 és 30 év közötti.

Az angol nyelvű kérdőív mintája

A második szakaszban elkészítettem a külföldi hallgatótársaknak szánt kérdőívemet is, a megbízhatóságot szem előtt tartva, ügyeltem arra, hogy közel ugyanazok a kérdések szerepeljenek a második kérdőívemben is. Az angol nyelvű kérdőívem mintája már sokkal színesebb, összetettebb képet mutatott. A kitöltők egy része európai országban él és tanul, azonban jelentős mennyiségű adat gyűlt össze például Amerikából is. Jelentős számú pedagógushoz és szülőhöz is eljutott a kérdőívem, így gyakorló, már pályán lévő pedagógusok véleményébe is beleláthattam.

A kérdőív kiküldésekor, forrásaim hiánya miatt, már nem volt alapkövetelmény, hogy pedagógusok alkossák a mintámat. Minél szélesebb körhöz szerettem volna eljuttatni a kérdőívemet, így minden külföldi ismerősömet, hallgatótársamat bevontam. Ebből következően nem mutat olyan egységes képet a kitöltőkre vonatkozóan, mint az első kérdőív alanyai, viszont az is igaz, hogy így sokkal változatosabb eredményeket kaptam. A kitöltők között kimagasló számban finn és amerikai (az európai vonulatot átlépve) válaszokat kaptam, és nagy számban töltötték ki pedagógusok illetve szülők is a kérdőívet. Mivel a kiindulási célom az volt, hogy egy nemzetközi összehasonlítást végezzek, ezért törekedtem arra, hogy minél több embert be tudjak vonni a kutatásomba (1. táblázat).

A kvalitatív kutatás mintája

Videó elemzéshez használt minta

A videó elemzés során azonos tartalmú, de eltérő megközelítésű nemzeti ünnepi feldolgozásokból indultam ki. A legnagyobb videó megosztó oldalon kerestem meg a óvodákat, és azokat választottam ki, amiket a legalkalmasabbnak találtam elemzés céljából. A videó megosztó oldalra a beírva az „óvodai ünnep” kulcsszavakat, 9700 találatot listáz ki az oldal, szűkítve a forrásokat én a „nemzeti ünnep óvoda” kulcsszavakra kerestem, ami 830 találatot hozott. Az ezek közül való szelektálást azok alapján tettem meg, hogy melyik videókat találtam legalkalmasabbnak elemzés céljából.

2.2 A kutatás módszerei, eszközei

Kvantitatív kutatás kérdőívvel

A kvantitatív kutatásom során egy magyar és egy angol nyelvű elektronikus kérdőívet készítettem. Azért választottam a kvantitatív kutatási módszert, mert célom volt minél több hallgatót bevonni a kutatásomba, és ez által megbízhatóbb, jelentősebb eredményeket kapni. Ez a módszer alkalmasnak tűnt arra, hogy viszonylag rövid idő alatt továbbíthassam a kérdéseimet minél több embernek, beleértve a külföldi kitöltőket is, akiket máshogyan nem lett volna lehetőségem elérni. A két kérdőív mintája közel azonos számú, ezzel elkerülve a forráshiányból adódó jelentősebb eltéréseket.

Kérdőívem összeállításakor figyelembe vettem a kutatás elején megfogalmazott kérdéseimet és hipotéziseimet, és próbáltam egy átfogó képet kapni a leendő pedagógusok beállítottságáról és értékeiről. Nagyon fontosnak tartom feltárni ezt a témát, hiszen a kisgyermek nevelésének egyik fontos alappillére az érzelmi nevelésük, azon belül pedig az ünnepekkel való megismertetésük.

A kérdések összeállításánál törekedtem arra, hogy tartalmazzon a kérdőívem egyszerűbb és összetettebb kérdéseket is, olyanokat, amiket személyes élményeikből válaszolnak meg, illetve olyanokat is, amikből tükröződnek általános meggyőződéseik. Formailag zárt kérdéseken kívül nyíltakat is feltettem, (például általam elkezdett mondat befejezése) amikből változatos, színes véleményeket ismerhettem meg, anélkül, hogy korlátoztam volna a válaszadókat (*Nádasi, 2000*).

Kérdőívem struktúráját a következő kérdéskörökre építettem:

- Az ünnepeket szervező pedagógus szerepe, feladata
- Az ünneplés hangulata
- Az ünnepek kedveltsége
- A felkészülés során gyakori tevékenységek
- Ünneplési formák
- Ünneplésről alkotott felfogás.

Kvantitatív kutatásomhoz készített angol nyelvű kérdőív fő célja az volt, hogy ne csak a magyar ünneplési szokásokat tárjam fel, hanem megismerjem a különböző kultúrák ünnepeit.

lési szokásait is, és rávilágíthassak az esetleges különbségekre, amik számos tényezőtől adódhattak. Erre lehetőségem volt, hiszen külföldi hallgatótársaim készségesen tettek eleget a kérésemnek és vezettek be ez által az egyéni ünneplési szokásaikba. Mivel a kutatásom elején eltervezett magyar-finn összehasonlítás nem valósulhatott meg az eredetileg tervezett formában (elengedő kitöltő hiánya miatt), ezért döntöttem úgy, hogy kibővítem a kutatást és továbbítom a kérdőívemet külföldi ismerőseimnek.

Az angol nyelvű kérdőívem főbb kutatási kérdései megegyeztek a magyar nyelvűével, így lehetőségem adódott a különbségek és eltérések megvilágítására.

A válaszokat egy ötfokú skálán kellett értékelniük a kitöltőknek, ahol az 1-es jelentette az egyet nem értést, vagy az értékelő szerint a nem helytálló állítást, az 5-ös pedig a legmagasabb fokú egyetértést.

A kitöltők segítségére minden kérdés után megadtam az adott kérdés kitöltési utasítását, ami hol kifejtés volt, hol skálán történő értékelés, hol pedig feleletválasztás 3 vagy több lehetőség közül. A kérdéseket általam logikusnak vélt sorrendben tettem fel, ügyelve arra, hogy az előre eltervezett kérdéseimre választ kapjak; illetve, hogy maga a kérdés megfogalmazása ne befolyásolja a kitöltőt sem pozitív, sem negatív irányba. A megfogalmazás során arra is figyeltem, hogy a kitöltők számára könnyen érthetőek legyenek, valamint szakszerűek. Az óvodapedagógusoknak szánt kérdőívem 18 kérdés tartalmazott, a külföldieknek szóló pedig 14-et. A magyar nyelvű kérdőívet 63, a külföldit 57 alany töltötte ki.

A kérdőívek reliabilitásvizsgálata alapján megállapítható, hogy megbízhatóan mértek. (58 elem felvételével Cronbach alfa értéke: 0,809, ami kérdőíveknél igen jó érték.)

Kvalitatív kutatás videó elemzéssel

Kutatásom egyik célja volt annak feltárása, hogy a magyar óvodákban milyen ünneplési szokások jellemzőek ma. A téma nehezen kutatható, hisz arra, hogy országos kutatást folytassak reprezentatív mintával bármilyen formában, nem volt módom, így a web adta lehetőséget használtam fel: az óvodák által video-megosztó portálon publikált (YouTube), az óvodai ünneplésről szóló videókat elemeztem.

A használt kvalitatív módszer, minőségi információgyűjtés céljából jól alkalmazható. A kvalitatív kutatási módszertan megbízhatóságának kritériumait figyelembe véve végeztem az elemzést.

"A videó adatok multikódolt adattípusként értelmezhetők." (Sántha, 2013, 43.o.) A videó elemzés során azonos tartalmú, de eltérő megközelítésű Nemzeti ünnepi feldolgozásokból indultam ki. A legnagyobb videó megosztó oldalon kerestem meg a mintákat, és azokat választottam ki, amiket a legalkalmasabbnak találtam elemzés céljából. A Gronded Theory elméletét alkalmazva előbb nyílt, (axiális) majd szelektív kódolással az összhatást, majd a tartalmat vizsgáltam. Az ezt követő szakaszban kategóriákat állítottam fel, majd ezek szerint értékeltem a látottakat. A harmadik lépésben újabb szempontok szerint választottam ki a leglényegesebb elemeket az elemzésem szempontjából. (Sántha, 2013)

Azért is nemzeti ünnepünk feldolgozására voltam leginkább kíváncsi, mert ennek óvodai megünneplését vitatják legtöbben, illetve, mert kíváncsi voltam, hogy milyen jó megvalósításokat, eredeti ötleteket találok ebben a témakörben. Vizsgálatom következő fázisában az óvodai ünnepek / néphagyományok összességére fókuszálva néztem tehát végig néhány videó anyagot. Az ide felkerülő videókat jórészt azért töltik fel, mert valami izgalmas, eredeti ötletet, vagy legalábbis egy jónak ítélt ünnepi feldolgozást mutatnak be.

2.3 A kutatás menete

Kutatásom menete a következő volt:

- A kutatási probléma felvetése, körülhatárolása
- Előkészítő szakasz: elméleti háttér felmérése és tanulmányozása
- A kutatás hipotéziseinek megfogalmazása az ünneplés témakörén belül
- Gyakorlati szakasz: Lehetséges források felmérése, kapcsolatfelvétel külföldi hallgatótársakkal, ismerősökkel; elektronikus kérdőívek kiküldése
- Adatgyűjtési szakasz; a kutatást segítő stratégiák, módszerek megfogalmazása
- A kutatás végrehajtása
- Feldolgozási szakasz: az eredmények feldolgozása SPSS programmal, értékelés, összehasonlítás, eltérések megvilágítása
- A kutatás eredményeinek közzlése

3 Az eredmények értékelése

Az eredményeket a kutatás három szakasza és módszere alapján külön-külön részfejezetben mutatom be. Először a megfigyelés tapasztalatait, majd a kérdőívek eredményét, ezt követően a videó-elemzésből kapott adatokat. A későbbiekben ezekről a területekről külön-külön fejezetben írok.

3.1 Megfigyelés

A külföldön szerzett tapasztalatokra azért is helyeztem legalább akkora hangsúlyt, mint a kimutatható eredményekre, mert a rendszeres látogatásokból adódóan úgy éreztem, hogy hiteles képet kaphattam az adott óvodai csoport működéséről és szokásairól. A látogatások során időről időre külső megfigyelőként vettem részt, kiemelt figyelmet szentelve az óvónők felkészültségére, személyiségére; illetve a gyermekek reakcióira, motiválhatóságára; egy szóval mindre, ami jellemez egy közösséget. Az ünnepi felkészülés során aktív szerepem volt, próbáltam segíteni az óvónők munkáját, viszont a szülőkkel közösen rendezett karácsonyi ünnepségen szigorúan, mint egy vendég vettem részt. Ez által lehetőségem volt követni az eseményeket, és egy átfogó képet kapni a tervezettekről és a megvalósított tevékenységről.

Tapasztalatok egy finn óvodában

Finnországi élményeimet szeretném bemutatni a következőkben. Azon kívül, hogy a Turku egyetemén folytattam tanulmányokat, iskolai kereteken kívül ellátogattam egy finn óvodába is, ahol megfigyeléseket végeztem, illetve játszottam a gyermekekkel.

Az óvoda kis létszámú gyermekcsoportokkal (15 fő) és csoportonként 3 óvónővel dolgozik, akik egyidejűleg foglalkoznak az óvodásokkal. Ezeket a (magyarországi viszonylatokhoz képest kis) csoportokat további három kisebb egységre bontva folyik a nevelő munka. Az első eltérések tehát már rögtön szembetűnőek voltak.

A hétköznapiak hasonló módon teltek, mint egy itthoni csoportnak, attól eltekintve, hogy a fő tevékenységi formák másképpen épültek fel. A csoport életében aktív résztvevőként vettem részt. A finn óvodában töltött idő alatt láthattam egy karácsonyi, valamint egy függetlenség napi ünnepséget is, ami a finnek nemzeti ünnepe. Próbáltam kritikus szemmel figyelni a tervezési folyamatot, az előkészületeket, a feldolgozást, egy szóval

mindent. Erre lehetőségem is volt, hiszen minden nap fogadtak, és így láthattam a folyamat egészében.

A nemzeti ünnep előkészületeihez tartozott például a beszélgetés az ünnepről, zenehallgatás, éneklés, finn zászló készítése, valamint könyvek nézegetése. Nagyon megtetszett, hogy kötetlenebb és könnyedebb módját láttam az ünnepek feldolgozásának, mint esetleg itthon egy-két óvodában, ahol a tradicionális-formális ünneplést részesítik előnyben. Persze ez sem minden óvodára igaz, egyre elterjedtebb a projektmódszeres feldolgozás például, aminek keretén belül az adott témát sokféleképpen járják körül, ezzel mélyebb ismereteket átadva a gyermekeknek.

A finnországi óvodában másnak láttam az ünnepekről és ünneplésről alkotott véleményt is. Az óvónők játékos formáját választották az ünneplésnek, ami során a gyermekekkel éppen annyi ismeretet közöltek az adott nemzeti ünnepről, ami elengedhetetlen volt, és ez által élvezhetőbbé, megfoghatóbbá tették az ünnepet. Az ünneplés a délelőtti folyamán zajlott a csoport körében, nem voltak bevonva a szülők. Egy finn tradíciót jelenítettek meg dramatikus keretek között, eljátszották, ahogyan a parlamentben fogadja a királynő a „fontos embereket”. A gyerekek egyesével kezét fogták a miniszterrel, aki az egyik gyermek volt, majd ezt követően közös tánc következett. A végén szörpöt ittak pezsgő gyanánt. A gyermekek feszültségmentesnek látszottak, élvezték az együttlétet és az együtt játszást. Úgy tűnt egy kívülállónak, mintha egy hétköznapi foglalkozáson lennének és önfeledten játszanának. (Lásd: képek alább)

A karácsonyi ünnepség előkészítési folyamata is hasonlóképpen zajlott. A gyermekekkel közösen apró ajándékokat készítettek a szülőknek, akiket délután fogadtak az óvodában. A „szülőknek szóló” rész csupán annyi volt, hogy táncoltak és körben állva énekeltek. Szép ruhába voltak öltözve, (volt, aki mikulás sapkát viselt) egyénileg tehát nem szerepeltek a gyerekek. Ez után a szülőkkel közösen kézműveskedhettek az asztaloknál, illetve egy labirintus szerű játék is be volt nekik rendezve, mellyel kedvükre játszhattak. Az egész megvalósításról az volt a benyomásom, hogy rendkívül jól válogatták meg az óvónők az ünnepli tartalmakat. Nagyon tetszett az is, ahogyan a gyermekek közreműködtek, és amilyen élmennyel adták elő a műsort a szüleiknek. Az óvónő elmondása szerint tudatosan szervezte meg az ünnepet ilyen „egyszerűre” hiszen szerinte a lényegi rész abban rejlett, hogy együtt töltötte idejét a csoport, és jól érezték magukat.

A következő képek mindegyike általam készített.

(Turku, Finnország, 2013.)

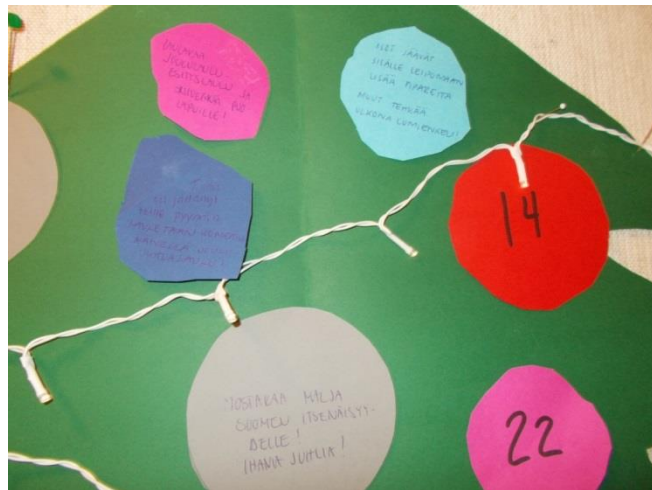

Ábra 1: Vizuális tevékenység - Mikulás figurák

A hét során vizuális foglalkozás keretein belül készítették a gyermekek mikulás-figurákat papír gurigából, majd kitették őket az ablakba, dekorációként.

Ábra 2: Karácsonyi várakozás

Ábra 3: "Feladatok" minden napra

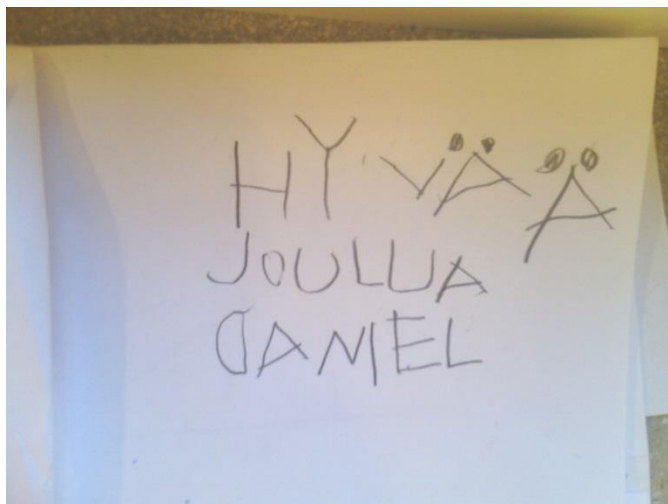
A csoportot ez a papírból készült karácsonyfa díszítette, ami minden napra tartalmazott egy-egy feladatot, például „olvassátok fel a Mikulásról szóló mesét!” vagy „lefek-

vés előtt gyújtsatok gyertyát!” Minden nap más gyermek nyitotta ki ezeket a csomagokat, és olvasta fel az aznapi „feladatot”

Ábra 4: Karácsonyi zeneszámok pontozása

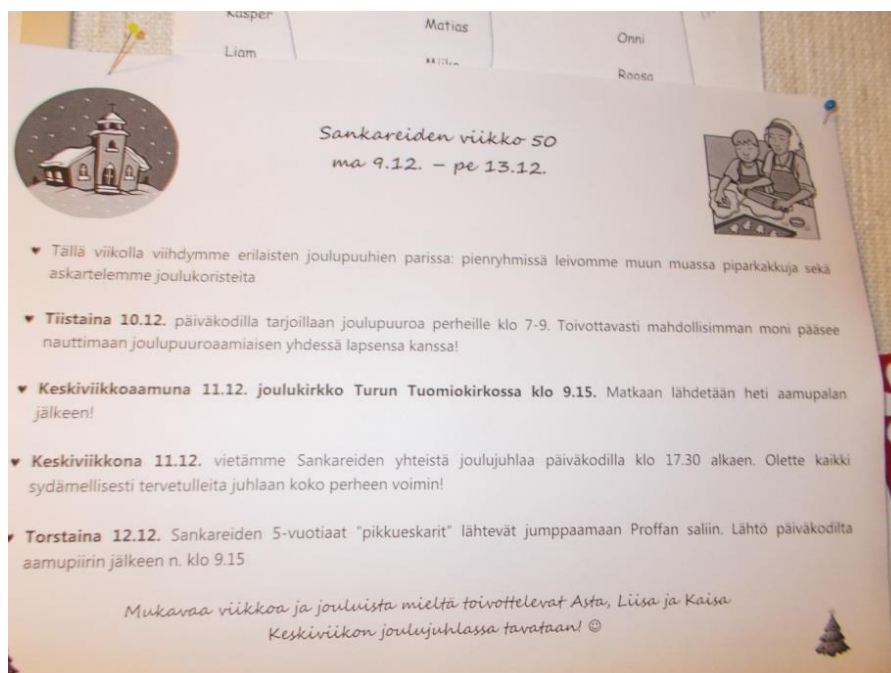
A gyermekeknek karácsonyi zeneszámokat játszott le az óvónő, CD-ről. Mindenkinek kiosztott egy kis darab papírt, amire írnia kellett egy számot, 1-5-ig, értékelve, hogy mennyire tetszett neki az adott dal. Angol és finn dalokat egyaránt meghallgattak, pontozták őket, majd felmutatták a pontszámokat.

Ábra 5: "Boldog Karácsonyt - Daniel"

A képen egy kisfiú műve látható, aki azt írta le, hogy „Boldog Karácsonyt!”

Nagyon aranyos, ahogyan megpróbálkozott a neve leírásával, a kezdőbetűt még fordítva sikerült leírnia.

Ábra 6: Szülőknek szóló heti terv

A szülőket tájékoztatva leírták az óvónők, hogy melyik napon mi lesz a program. Elmentünk templomba, ahol egy kórust hallgattunk meg, valamint voltunk például a városban sétálni és megnéztük az üzletek karácsonyi kirakatait.

Ábra 7: Próba

Ábra 8: Szülőkkel közös ünneplés

A délelőtt folyamán elpróbálták a közös dalt, amivel a szülőket lepték meg délután. Az óvónő aktív résztvevője volt a műsornak.

Ábra 9: Az ünnepi műsor

Ábra 10: Szülőkkel közös kézműveskedés

Az ünneplés után, akinek volt kedve az szüleivel készíthetett karácsonyi dekorációt, amihez a szükséges eszközöket az óvónők előre odakészítették az asztalra.

Ábra 11: A csoport karácsonyfája

Ez a karácsonyfa a közös társalgó szobában állt. Az egésznek olyan hangulata volt, mintha egy családi házban járnánk, nagyon otthonos elrendezés jellemezte az óvodát.

Ábra 12: Nemzeti ünnepi készülődés

Ábra 13: Finn zászlók papírgalacsinból

A finnek nemzeti ünnepükön Oroszországtól való függetlenedésüket ünneplik. A készülődés és ünneplés során finn zászlókat készítettek különböző technikákkal, megnézték számítógépen a TV közvetítését a parlamentből, az óvónő zongorajátékát hallgatták, illetve eljátszották a parlamentbe érkező „fontos emberek”-et.

3.2 A kérdőíves kutatás eredményei

Kérdőívek összegzése magyar és nemzetközi összehasonlításban

A kérdőíves kutatásomba magyar és külföldi hallgatókat, felnőtteket, valamint pedagógusokat vontam be. Az ünnepeket szervező óvodapedagógus szerepét vizsgáló kérdésben nem mutatkozott különbség lakóhelyre vonatkozóan. Ezzel a kérdéssel a hallgatók személyes emlékeire és véleményére egyaránt kíváncsi voltam, hiszen kiindulhattak akár saját óvodás éveiknek tapasztalataiból, akár az óvodai gyakorlaton az óta szerzett tapasztaltakból. A legnagyobb szórás érték a *tradíciók megtartására törekvés* kérdéskörén belül adódott, azaz ennek az állításnak a megítélése a legeltérőbb. A kitöltők szerint az óvónő egyértelműen hangsúlyt helyez az adott ünnep jelentésére, míg sokszor nem megfelelően készíti fel a gyermekeket (habár ez is vitatott volt, a szórásból ítélve).

Táblázat 2: A pedagógus szerepe

<i>Állítások</i>	<i>átlag</i>	<i>szórás</i>
A pedagógus segít megértetni mit jelent az adott ünnep	4,34	,729
Az ünnepeket gyermek közelivé teszi a pedagógus	4,32	,734
Tradíciók megtartására való törekvés	4,19	,849
A pedagógus felkészíti a gyermekeket az ünnepre	4,10	,821

Az egyes állításokat életkori szerint tovább vizsgálva variancia-analízissel és Tukey b próbával azonban már kaptunk eltéréseket. Életkor szerinti összehasonlításunk meglepő módon azt mutatta, hogy a 45 év felettiak és a középkorúak között van jelentős véleménykülönbség, utóbbiak tartják legkevésbé fontosnak és szükségesek a tradíciók megtartására törekvést. Meglepő, hogy a fiatalabbak véleménye nem jellegzetes egyik irányban sem (3. táblázat).

A gyermekek akkor élik meg leginkább pozitív élményként az adott ünnepet, ha azt a pedagógus érthető, játékos és szerethető formában tárja eléjük. Attól függően, hogy kinek mennyi tapasztalata van a pedagógus pályán, eltérnek az egyes vélemények arról, hogy mennyiben igaz ez az állítás. A meglepő különbség a pályakezdő és hallgató óvónők és a

gyakorlott óvónők között mutatkozik, e szerint a pályakezdő óvónőre fokozottabban igaz a gyermek közeli ünnepek szervezése. (4. táblázat)

Táblázat 3: A tradíciók megtartására való törekvés

KORCSOPORT	fő	Harmonikus átlag	
		1	2
35-45 közt	12	3,83	
22-34 év között	44	4,11	4,11
22 év alatt	57	4,25	4,25
45 felett	11		4,64

Táblázat 4: Gyermek közeli ünnepek

Pályán töltött évek	fő	Harmonikus átlag	
		1	2
gyakorlattal rendelkezik (4- 5 év)	8	3,50	
pályakezdő (0-3 év)	13		4,08
főiskolai gyakorlat	103		4,41

Az ünneplés hangulatának értékelése során kapott értékeket csökkenő sorba állítva a válaszokat négy csoportba sorolhatjuk (lásd: 2. táblázat). Az első helyen e szerint a színes hét-köznapi állnak, tehát a válaszadók jelentős része véli úgy, hogy fontosak az ünnepek az életünkben, valamint, hogy az együttlét öröme jó hangulattal is párosul. Az összehasonlításból kiderül, hogy a megkérdezettek csak nagyon kis része tapasztalt feszültséget és kivülállást az ünneplés vagy a felkészülési szakasz során.

Életkor szerint három tényező megítélésében különböztek a csoportok, a jó hangulat, a kényszerűség és kötöttség szempontjából. Eltérő az ünnepek hangulatának megítélése a 45 év feletti, illetve a 35-45 év közötti korosztály szerint. Az idősebb korosztály e szerint jellemzőbbnek gondolja az ünneplés jó hangulatát (5. táblázat).

Táblázat 5: Jó hangulat

KORCSOPORT	fő	Harmonikus átlag	
		1	2
35-45 közt	11	3,64	
22-34 év között	44	4,23	4,23
22 év alatt	57	4,35	4,35
45 felett	11		4,45

A részminták összehasonlításakor lakóhely szerinti különbséget a magyar és a nyugat-európai válaszadók között kaptam a *kényszerűség* szempontjából (6. táblázat). Ezzel az állítással arra próbáltam választ kapni, hogy hogyan élik meg a gyermekek az ünnepi műsorban való szereplést, mennyire „kötelező” dolog, vagy mennyire örömteli élmény számukra. Azt kaptam, hogy Nyugat-Európában jellemzőbbnek vélik a kényszerűség érzését az ünneplés során, mint magyar viszonylatban.

Táblázat 6: Kényszerűség

KORCSOPORT	fő	Harmonikus átlag	
		1	2
35-45 közt	11	2,18	
22 év alatt	57	2,54	
22-34 év között	43	2,91	
45 felett	11		3,91

A *kötöttség* érzése (7. táblázat) nem határolható el teljes mértékben a kényszerűségtől, azonban mégis kisebb mértékű negatív jelentéssel bír. Ezen esetben is a 45 év feletti, illetve a 35-45 év közötti korosztály véleménye tér el jelentősen, a 45 év felettiak sokkal nagyobb mértékben érzik jellemzőnek a az ünnepek korlátozottságát.

Táblázat 7: Kötöttség

KORCSOPORT	fő	Harmonikus átlag	
		1	2
35-45 közt	4	1,75	
22 év alatt	40	2,83	2,83
22-34 év között	20	3,10	3,10
45 felett	2		4,50

Az ünneplés során felmerülő élmények, emlékek vizsgálatánál (8. táblázat) az kaptam eredményül, hogy a kitöltők szerint teljes mértékben igaz az, hogy szükség van az ünnepekre, amik változatosságot hoznak, megtörik az egyhangúságot, egyszóval színesítik az életünket. Kisebb részük gondolja úgy, hogy a legérdekesebb szakasz az előkészületi rész lenne, valamint többen tapasztalnak a pedagógusokon ilyenkor feszültséget. A negatív élmények kis számú szavazatot kaptak. Azok az állítások, hogy kötelező dolog lenne az ünnep, vagy kényszerűség lenne a szereplés csak elenyésző szavazatot kapott. Nem gondolják továbbá a kitöltők, hogy elvenné a készülődés vagy maga az ünnep a szabad játékra fordított időt, illetve a legkevesebben élük csak meg a feszültég vagy kívülállás érzését.

Táblázat 8: Az ünneplés hangulatának értékelése

<i>Jellemzők*</i>	<i>átlag</i>	<i>szórás</i>
színes hétköznapiak az ünnepek által	4,56	,677
jó hangulat	4,26	,891
együttlét öröme	4,12	,861
az ünneplésben a legjobb a felkészülési szakasz	3,85	,937
közös "titok" öröme	3,25	1,309
óvónók felkészültsége	3,06	1,282
kötöttség	2,88	1,122
félelem a hibázástól	2,78	1,277
kényszerűség	2,76	1,248
kevesebb idő játékra	2,59	1,141
feszültség	2,24	1,247
kívülállás	1,97	1,071

* 126 fő válasza alapján, ötfokozatú Likert-skálán értékelve

Az ünnepek népszerűségét kutató kérdés válaszaiból azt olvashatjuk ki, hogy a gyermekekhez sokkal közelebb állnak az életkori sajátosságaikból adódó érzelmi ünnepek, mint például a *Karácsony*, ami kiemelkedő helyen végzett, a második legkedveltebb óvodai ünnep az *Anyák napja* előtt (9. táblázat). A születésnapot, ami a legszemélyesebb ünnep, szintén sokan kedvelik. „Átváltozós” ünnepünkhöz, a *Farsanghoz* is igen pozitív élmények kötődnek a válaszok alapján, ami érthető, hiszen itt a mulatságé a főszerep. Személyes ünnepeink közül természetesen nagyon kedvelt a *születésnap*, amikor minden gyermek a középpontban érezheti magát, egy fontos személynek (amilyen valójában). Az ünneplés hangulatának értékelésekor a magyar és nemzetközi minta válaszait összehasonlítottam variancia-analítissel, ($p < 0,05$) de nem találtam jelentős különbséget a válaszadók értékelése között, függetlenül a származástól.

Utolsó helyen végeztek a komolyabb tartalommal bíró ünnepeink, mint például a *ballagás* (ami érthető, hiszen sokszor nehezen éli meg egy óvodás gyermek az óvoda elhagyását) és az *évváró*, ami szintén egy szakasz lezárulását jelenti, amelynek eljövételét a gyermek érti és érzi is. A kedveltségi listán utolsó helyen *Nemzeti ünnepünk – Március 15.-e* végzett. Ahogyan azt az óvodai ünnepekkel - és nemzeti ünnepünkkel kapcsolatos szakirodalmakban is olvashatjuk, a gyermekektől idegen téma sokszor az élményszerűség rovására megy.

Táblázat 9: Ünnepek kedveltsége

	fő	átlag	szórás
Karácsony	125	4,54	1,202
Anyák napja	125	4,16	1,110
Farsang	124	4,10	1,519
Születésnap	125	4,06	1,623
Télapó	125	4,02	1,666
Húsvét	125	3,81	1,528
Ballagás	125	3,14	1,916
Évváró	69	3,12	1,859
Március 15.	125	2,72	1,668

Az ünnepek kedveltségét tovább vizsgálva jelentősebb eltéréseket Nyugat-Európa és Amerika véleményében kaptunk. Magyarország, Dél-Európa, illetve Észak-Európa válaszai alapján nem találtunk szignifikáns eltérést.

Táblázat 10: Nemzetközi összehasonlítás variancia-analízissel

Lakóhely	fő	Harmonikus átlag	
		1	2
Nyugat-Európa	10	1,90	
Magyarország	69	2,41	2,41
Dél-Európa	6	2,83	2,83
Észak-Európa	22	3,00	3,00
Amerika	18		4,00

Magyar viszonylatban nemzeti ünnepünkhöz csupán a válaszadók 26%-nak van pozitív érzelmi viszonya. Továbbá, ha a pályán töltött évek szerint tovább vizsgálódunk (11. táblázat), azt látjuk, hogy jelentős az eltérés a pályakezdők és a gyakorlattal rendelkezők között: a pályakezdők szeretik legkevésbé (1,4 ötös skálán), míg a gyakorlattal rendelkezők jobban (3,5). A főiskolai hallgatóink rossz tapasztalatait fontos lenne megváltoztatni, hiszen pedagógusként ők lesznek az ünnepek közvetítői, és a hazafias nevelés fontossága megkérdőjelezhetetlen.

Táblázat 11: Vélekedés március 15.-ről*

Pályán töltött évek	fő	Harmonikus átlag	
		1	2
pályakezdő (0-3 év)	13	1,38	
főiskolai gyakorlat	46	2,43	2,43
gyakorlattal rendelkezik (4-5 év)	8		3,50

***Variancia-analízis eredményei**

Az ünnepekre való készülődési időszakban számos lehetőség közül válogathat az ünnepeket szervező pedagógus, és ahogyan arra Mátyás Noémi óvodapedagógus is utal, (Bambi

Óvoda- Március 15.-ei ünnepség) igazán gyermekekhez közelivé úgy tehető az ünnep, ha sok mesével, történettel, játékkal történik a feldolgozásuk.

Az *ünnepi előkészületekre* vonatkozóan a sokféle lehetőségből kínálkozó szelektálást vizsgáltam. A ráhangolódás során megválasztott tevékenységek jelentősen befolyásolják magának az ünnepnek a megítélését, szeretetét. A *játék* elsődlegessége a válaszadók véleményéből is tükröződik. További kiemelkedően kedvelt tevékenység még az *ajándék-készítés, éneklés, vizuális tevékenység*, illetve a *tánc*.

Táblázat 12: Előkészületi szakasz tevékenységeinek kedveltsége

	fő	átlag	szórás
játék	69	4,64	,727
ajándék készítés	69	4,54	,884
éneklés, dalok tanulása	69	4,33	,852
vizuális tevékenység	69	4,14	,974
tánc	68	4,06	1,131
csoportpróbák	69	4,04	1,006
sütés/főzés	69	4,01	1,231
verstanulás	69	3,75	1,090
ünneplő ruha viselése	69	3,72	1,211
egyéni szereplésre ké szülés	69	3,49	1,146
egyéni próbák	69	3,28	1,282

A kitöltők személyes véleménye és pedagógiai alapelvei tükröződnek a következő táblázatban (13. táblázat). Olyan állításokat fogalmaztam meg, amik előfordulnak, jellegzetesek egy-egy ünnepi műsor lebonyolítása előtt illetve alatt, illetve arra is kíváncsi voltam, hogy kinek milyen személyes tapasztalatai voltak az óvodás évek alatt. Legerősebb véleményt a szülőkkel közös ünneplés kapcsán fogalmaztak meg a válaszadók, kiemelkedően sokan gondolják fontosnak ezt a kérdéskört. Sokan kiemelték még a kedvenc ruha viselését, szakítva a komolyabb, fekete-fehér ünneplő ruha viselésének elvével.

Táblázat 13: Különböző állításokkal való egyetértés

	átlag	szórás
A szülők ünnepekbe való bevonásának fontossága	4,23	,960
Részvétel néhány fős jelenetben	4,10	,936
Ünneplés kedvenc ruhában	4,10	1,043
Részvétel mesedramatizálásban	3,61	1,297
Önálló verselés	3,19	1,271
A nemzeti ünnep formalitása	3,00	1,391
Önálló éneklés	2,52	1,340
Nem szerepelt önállóan	2,29	1,214
Az ünnepek kötelező vele járója a sötét nadrág, fehér blúz	2,20	1,338
A szülők részvétele zavaró az ünnepségen	2,07	1,086

A szülőkkel közös ünneplés egyaránt jellemző nemzetközi összehasonlításban, azonban leginkább mégis Amerikában jellemző az adatok alapján. (14. táblázat)

Táblázat 14: A szülők bevonásának fontossága*

Lakóhely	fő	Harmonikus átlag	
		1	2
Nyugat-Európa	10	3,80	
Észak-Európa	22	3,82	
Dél-Európa	6	4,17	4,17
Magyarország	69	4,28	4,28
Amerika	18		4,83

*A variancia-analízis eredményei

Érdekesnek bizonyultak továbbá nyílt kérdésekre kapott válaszok, mind a magyar, mind a külföldi vonatkozásban. Az alábbiakban néhány jellegzetes, többször előforduló választ

sorakoztatok fel, amik hűen visszaadják a válaszadók nemtől, kortól, nemzetiségtől, és szakmai tapasztalatától független véleményét:

„Ha óvodapedagógus leszek, az ünnepek(et)...”

„...megpróbálom színessé és változatossá tenni, hogy a gyerekek ne unják meg, de biztos tudásuk legyen az ünnepről, ami éppen közeleg.”

„...beleépítem az óvodai életbe, nagy hangsúlyt fektetek rájuk.”

„...a hagyományok szerint, kellemes légkörben tartom meg a gyerekeknek.”

Többszörösen előkerülő motívum volt a válaszok sorában a hagyományokra való összpontosítás, illetve a könnyed, változatos felfogás.

Több véleményben megnyilvánult továbbá a nem formális ünnepekről való felfogás:

„...próbálom kevésbé a közhelyek szerint véghezvinni. Gondolok itt arra, hogy a szokásos versek helyett, a kevésbé hagyományosakat megtanítani, mókás rávezető játékokkal ismertetni a történelem eseményeit. Próbálom a vallást kerülni.”

3.3 Videó elemzés

Nemzeti ünnepünk feldolgozására többféle lehetőség adódik. A következőkben néhány óvodai ünnepséget szeretnék bemutatni, a megbízható összehasonlítás érdekében mindegyik elemzés során a következő szempontokat vizsgálva:

- 1) Részt vesz-e az óvónő az ünnepségben?
- 2) Tradicionális vagy modern felfogás jellemzi a megvalósítást?
- 3) Együtt, párban, vagy csoportban szerepelnek a gyermekek?
- 4) Viselnek-e ünneplő ruhát? (formai jellemzők)
- 5) Milyen nehézségi szintűek a megválogatott versek, dalok?
- 6) Élvezik-e a gyermekek, vagy esetleg feszengés, bizonytalanság látszik rajtuk?

A kiválogatott videókat a táblázatban nagybetűkkel jelölöm, és az elérhetőségük (link) a 2.sz. mellékletben található.

Táblázat 15: Március 15.-e óvodai feldolgozása

	<i>A kiválasztott óvodák</i>				
<i>Értékelési szempontok</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>E</i>
Pedagógus részvétele	1	2	2	2	2
Feldolgozás módja	1	2	2	2	1
Gyermekek szereplése	1, 2	1	1, 2	1	1
Formai jellemzők (öltözet)	1	1	2	2	3
Formai jellemzők (helyszín)	1, 2	1	2	2	3
Tartalmi jellemzők	1	2	1, 3	1, 3	1
Hangulat	2	2	1	1	1

Jelmagyarázat:

A: Sümeg Óvoda (Youtube videó, 2013)

B: Hernádnémeti Óvoda (Youtube videó, 2013)

C: Négy Évszak Óvoda (Youtube videó, 2012)

D: Napocska Óvoda (Youtube videó, 2013)

E: Gyöngyszem Óvoda (Youtube videó, 2012)

Pedagógus részvétele: 1 = Aktív; 2= Passzív

Feldolgozás módja: 1= Tradicionális; 2= Modern

Gyermekek szereplése 1= Csoportos; 2= Egyéni

Formai jellemzők – öltözet: 1= Népviselet; 2= Ünneplő ruha; 3= Hétköznapi ruha

Formai jellemzők – helyszín: 1= Tornaterem; 2= Csoportszoba; 3= Óvodán kívül

Tartalmi jellemzők: 1= Vers, dal; 2= Koreográfia; 3= Dramatikus játék

Hangulat: 1= Élvezik a gyermekek; 2= Nem élvezik a gyermekek

A kiválasztott videókat általánosságban jellemezve arra a következtetésre jutottam, hogy a pedagógus leginkább kívülről irányítja az eseményeket. Ha elakadnak a gyermekek persze segít, de leginkább külső személyként vesz részt az ünneplésben. A megtekintett videók nagy része modern feldolgozású, a dramatikus játékok keretén belül az események felelevenítésével teszik élményszerűvé a gyermekeknek az ünnepet, valamint a verselés során a közösséghez tartozás érzését megismertetve dolgozzák fel az ünnepet. A gyermekek sze-

replése többnyire csoportosan, illetve óvodán belül történt. A gyermekek minden esetben viselték a nemzeti hovatartozást hangsúlyozó kokárdát, és egy esetben maradt csak el az ünneplő ruha viselése. Ami a tartalomra vonatkozik, a verselés és éneklés, mint tradicionális jellemzők legtöbb esetben jelen voltak, de egyre elterjedtebb a játékos feldolgozás is. Ami a legérdekesebbnek tűnt a videók elemzése során az a gyermekek felkészültsége volt, minden esetben nagyon pontosan tudták a verseket, dalokat, ami azt mutatja, hogy a pedagógus kiemelkedő munkát végzett a gyermekek felkészítése során. A gyermekeken nem látszódott semmilyen kényszer, habár igaz, hogy a dramatikus játékot mintha jobban élvezték volna. Úgy láttam, mintha jobban át tudnák élni, és megérteni így az eseményeket. Ezeket biztosan mesék, és történetek megismertetése előzte meg, például a történelmi személyeinkről és a pontos történelmi eseményekről biztosan többször is szó esett a felkészülés során. Ezekből az elemzésekből talán az szűrhető le, hogy milyen fontos a leendő pedagógusoknak a gyermekekkel először megértetni az eseményeket, és több szempontból körüljárni egy-egy történetet, hiszen amint láttuk, ez egy remek módja nemzeti ünnepünk megszerettetésének.

Érdekesnek találtam feltérképezni az oldalra felkerülő videókat az alapján is, hogy milyen témában történnek. Ez alapján szelektáltam a videók tartalmát tipikus és atipikus (és/ vagy egyedülálló, nem megszokott) kategóriákba, azaz azt figyelvén, hogy melyik óvodai ünnepünkről találom a legtöbb anyagot a videó megosztón:

Táblázat 16: A felöltött videók előfordulás szerint

Tipikus ünnepek	Atipikus ünnepek
Mikulás	Szerelmesek napja
Farsang	Halloween
Nemzeti ünnep	Márton nap
Ballagás	Luca nap
Anyák Napja	Húsvét

Az, hogy egy pedagógus milyen ünnepeket szervez meg az óvodai élet keretein belül, jelentősen függ személyes ünnephez való viszonyától, emlékeitől, illetve magának az óvodában a képviselt értékeitől. Az új keletű ünnepek óvodában való alkalmazásáról az a véleményem, hogy mindenképpen van valamilyen pozitívumuk, viszont fontos, hogy azok

az ünnepek kapják az elsődlegességet, amik saját történelmi múltunkból, értékeinkből következnek. Ennél fogva, ahogy láthatjuk a 16. táblázatból, a Halloween ünnepség is helyet kap néhány óvodában, viszont fontos tudatni a gyermekekkel az ünnep számunkra valódi jelentését, és amerikai voltát.

4 Összegzés

Dolgozatomban az óvodai ünnepek témakörét jártam körül, külön hangsúlyt fektetve az érzelmi- és a hazafias nevelésre. Az óvodai ünnepeket vizsgálva célt volt feltárni, hogy hogyan vélekednek a leendő pedagógushallgatók az ünnepekről, milyen emlékeik vannak saját óvodás korukból, valamint, hogy milyen általános hozzáállással hagyják el a főiskolát és kezdik meg a 3-6 éves korú gyermekek komplex nevelését. Azt is próbáltam vizsgálni, hogy milyen lehetőségei vannak egy óvodapedagógusnak az óvodai ünnepeink megszerettetésére és a gyermekek megfelelő felkészítésére. Megismerkedve a kutatásom alapját szolgáló szakirodalmakkal, azt tapasztaltam, hogy igen kevés kutató foglalkozik az ünnepekhez kapcsolódó érzelmi viszonyulásokkal, és a gyermekek által megélt élményekkel. Kiindulási témám közé tartozott nemzeti ünnepünk, Március 15.-e óvoda megünneplésének módja, illetve óvodai keretek között való létjogosultsága.

Kutatási munkám során kvantitatív és kvalitatív módszert egyaránt alkalmazva próbáltam minél pontosabb, komplex képet kapni az ünnepekkel kapcsolatos felfogásról. Kérdőíves kutatást végeztem, melynek során egy magyar- és egy angol nyelvű kérdőívet készítettem, két különböző minta számára. Az elsőt a magyar óvodapedagógus hallgatók szolgáltatták, a második mintát pedig külföldi, nem feltétlenül pedagógusnak készülő hallgatók, pedagógusok és szülők. A nemzetközi összehasonlítást az indokolta, hogy Erasmussos hallgatóként, Finnországban szerzett tapasztalataim alapján kíváncsi voltam, hogy mi-ben mutatkoznak a legjelentősebb különbségek az egyes kultúrák ünneplési szokásai között. Lehetőségem volt egy finn óvodába rendszeresen ellátogatni, ahol ott tartózkodásom alatt egy karácsonyi és egy nemzeti ünnepi feldolgozást is láttam. Az elektronikus kérdőívet eljuttattam továbbá külföldi ismerőseimnek is, így kapva egy még színesebb eredményt. A két kérdőívet közel azonos számú alany töltötte ki, így lehetőségem volt a pontos következtetésekre, és a jellegzetes különbségek, illetve hasonlóságok megvilágítására. Kvalitatív kutatásom során videó elemzést végeztem nemzeti ünnepünk óvodai feldolgozásával kapcsolatban, és azt kaptam eredményül, hogy nemzeti ünnepünk megítélésén sokat változtathatnak a pedagógus által megválasztott tevékenységek.

Hipotéziseim közé tartozott a nemzeti ünnepünk gyermekeknek idegen, érthetetlen volta. Ahogyan az eredményekből is kiderült, illetve a szakirodalmak is megemlítették, nemzeti ünnepünk kedveltsége háttérbe szorul, ellentétben a magasabb érzelmi töltetű, óvodások számára könnyebben átélhető ünnepekkel. A leendő pedagógusok véleménye

alapján egyértelműen igaz, hogy fontosnak tartják az ünnepeket, és hogy biztosan ügyelni fognak az élményszerűség biztosítására. Teszik ezt az által, hogy megfelelően felkészítik a gyermeket az adott ünnepre, figyelembe véve életkori sajátosságait és a játékosság elvét, ami köztudottan alapfeltétel a gyermekek nevelése során. Bebizonyosodott az is, hogy meghatározó a válaszadók gyermekkori élménye, jelentősen befolyásolják az ünnepekhez való attitűdjüket, azonban egy hipotézisre kitérve, csak kisebb mértékű eltérések mutatkoztak magyar és nemzetközi viszonylatban.

A videó elemzés során szintén cáfolatát kaptam annak, amit elsőre feltételeztem, hiszen nagyobb számban vannak modernebb ünnepfelfogású videók a megosztó oldalon.

Ha a kapott eredmények alkalmazási lehetőségeit vizsgáljuk, elmondható, hogy az óvodapedagógusok a tradíciók megtartása mellett jól felkészítik a gyermekeket az ünnepekre. Ha azonban a nemzeti ünnepünkhöz fűződő viszonyt vizsgáljuk tovább, kiderül, hogy a válaszadók jelentős kisebbségének van csak pozitív viszonyulása ehhez az ünnepünkhöz. Ez talán a tradíciók túlzott megtartására való törekvés miatt lehet. Véleményem szerint, ha a pedagógus a játékra (mint legkedveltebb felkészülési tevékenységre), illetve a kevésbé formális megvalósításra (dramatizálásra) helyezné a nagyobb hangsúlyt, könnyebben meg lehetne szeretetni ezt az ünnepet az óvodásokkal.

Celebrations in kindergarten – what to celebrate and how?

I decided to choose this topic during my semester in Finland. I was an Erasmus student in 2013., and I had the chance to visit regularly a kindergarten in Turku, Finland. I observed 2 celebrations, a Finnish national holiday and a Christmas celebration. I had the feeling that it is somehow different from what we could see in certain kindergartens. The teacher brought it very close to children, they enjoyed every moment. Compared to my own kindergarten memories as a child and a few formal - traditional kindergartens, it was a far more free and child-centered process. That was the starting point for me. I wanted to know more about way of celebrating in kindergarten, putting an emphasis on national holidays, as they are harder to apply in kindergartens, because of the meaning behind the tradition, and the fact that 3-6-year-old children have no previous/background knowledge about it. Taking the advantage of the opportunity that I met students from all over the world (but mostly Europe) I decided to make a questionnaire in English to get to know their opinion. I also made another one in Hungarian, aiming Hungarian college students at the Kecskemét College, Faculty of Education. I had the following questions during my research:

- Is there any significant difference between different cultures' way of thinking in connection with celebrations?
- What celebrations are the most important to celebrate in kindergarten?
- What kind of memories do people have as former kindergartners?
- Has patriotic education got a reason for existence in kindergarten? Should we celebrate it? How should it happen?
- What kind of point of views should a teacher consider during preparing the children for the particular holiday?

To examine this topic I created two different questionnaires, one in Hungarian, for the future nursery school teachers and one in English for foreign students, teachers and parents. The results I got from the questionnaire and also the video analysis showed, that the celebrations, that are celebrated playfully are the ones closest to children, while the ones that need some background knowledge or have harder contents (for example national holiday) are less popular with preschool-age children. If the teacher builds on the childrens' developmental characteristics and makes the process playful, then children get some life-long experiences about traditions.

Irodalomjegyzék

Atkinson, Richard C. , Hilgard, Ernest (2005): Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest

Az óvodai nevelés országos alapprogramja. 137/1996. (VIII.28.) Korm. Rendelet

Byatt-Smith, Frances (2014): *The Stages of Emotional Development From 0 – 5 Years:*

http://www.healthvisitors.com/parents/stages_emotional_development.htm (letöltés ideje: 2014.11.14.)

C. Seefeldt, B.A. Wasik (2014): *Emotional Development in Preschool Age Children.*

<http://www.education.com/reference/article/emotional-development-preschool-children/?page=2> (letöltés ideje: 2014.10.30.)

Csák Katalin (2014): *Fejlődés és fejlesztés az óvodában – módszertani ajánlás a kompetenciaalapú óvodai neveléshez* C5.18 1-4.o.

Csernák Livia: *Az ünnepek szerepe és előfordulása életünkben:*

<http://www.pointernet.pds.hu/ujsagok/evilag/2002-ev/08/20070313214450661000000549.html> (letöltés ideje: okt.30 17:50)

Early Childhood Leadership (2013): *Holidays as early childhood curriculum*

<http://www.marciahebert.com/2013/11/holidays-as-early-childhood-curriculum/>
letöltés ideje: 2014.10.30.)

Érzelmi és szociális fejlődés (szerző nélkül). <http://www.szuloforum.hu/erzelmi-es-szocialis-fejlodes> (letöltés ideje: 2014.10.30.)

Falvay Károly (1990): *Ritmikus mozgás – énekes játék*, Országos Pedagógiai Intézet

Faust Dezsőné, Dr. Váginé Farkas Ildikó, Zadravecz Teréz (1999): *Útmutató – A néphagyományőrző óvodai program megvalósításához*, Gödöllő, VII. számú Napközi Otthonos Óvoda

Forrai Katalin (1974): *Ének az óvodában*, Editio Musica, Budapest

Granasztói Szilvia, Magyar Beck Anna (1979): *Ünnepsoroló*. Móra Ferenc Kiadó, harmadik kiadás

Gyerek ABC: *Érzelmi és akaratú élet jellemzői óvodás korban.*

<http://www.gyerekabc.hu/Az-ovodaskor-jellemzoi/erzelmi-es-akaratú-élet-jellemzi-ovodas-korban.html> (letöltés ideje: 2014. október 30.)

Gyöngyszem Óvoda: Március 15.-ei ünnepség

https://www.youtube.com/watch?v=Bz_XIHBb1nA (letöltés ideje: 2014.11.15.)

Hernádnémeti Óvoda: Március 15.-ei ünnepség

https://www.youtube.com/watch?v=Yc_tm81o8J4&noredirect=1 (letöltés ideje: 2014.11.15.)

Preschoolers Emotional Development:

(<http://www.webmd.com/parenting/guide/preschooler-emotional-development> (letöltés ideje: 2014.10.30.)

Karácsony Molnár Erika – Tátrai Zsuzsanna (1997): *Jeles napok, ünnepi szokások.* Negyedik kiadás, Mezőgazda Kiadó, Budapest

Körmöci Katalin (2012): *Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életéről.* Sprint Kiadó – Óvodai Nevelés

Körmöci Katalin (2013): *Óvodai nevelés – szakmai módszertani folyóirat* LXVI. évfolyam 2013. március 3. Szám

Körmöci Katalin, Perlai Rezsőné, Pivókné Gajdár Klára (2012): *Karácsonyi ünnepkör.* Sprint Kiadó – Óvodai Nevelés 12-14.o.; 44-46.o.

Körmöci Katalin: *Projekt módszer az óvodai nevelésben.*

<http://www.kormocikatalin.hu/?menu=26> (letöltés ideje: 2014.10.30.)

Labáth Ferencné (2012): *A hétköznapi ünnep - Fejlődés és fejlesztés az óvodában* 8. kiegészítő kötet (2012. május), 1-12. D9

Labáth Ferencné (2012): *Az ünnep ünneplése - Fejlődés és fejlesztés az óvodában*, 8. kiegészítő kötet (2012. december) 1-12. D11

Ludánszkiné Szabó Éva (2008): *Óvodai zenei hagyományápolás – népszokások.* Szerzői kiadás

Lukács Józsefné, Ferencz Éva (2012): *Kerek egy esztendő – Ősz.* Flaccus kiadó, Budapest 227.o.

- Mátyás Noémi (2013): *Nemzeti ünnep az óvodában*. Bambi óvoda
<https://www.youtube.com/watch?v=9qNQrgwaQzQ> (letöltés ideje: 2014.11.13.)
- N. Kollár Katalin, Szabó Éva (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris kiadó, Budapest (96-105.oldal)
- Nádasi Mária (2000): *A kikérdezés*. In: Falus Iván (szerk. 2000): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. 171-212. o.
- Napocska Óvoda: Március 15.-ei ünnepég:
<https://www.youtube.com/watch?v=dds8k7Ne07E> (letöltés ideje: 2014.11.15.)
- Négy Évszak Óvoda: Március 15.-ei ünnepség:
<https://www.youtube.com/watch?v=b4hnhTt-HmQ> (letöltés ideje: 2014.11.15.)
- Nemzeti Alaptanterv. 110/2012. (VI. 4.) Korm. Rendelet
- OECD *Programme for International Student Assessment: Knowledge and Skills for Life, First Results from PISA 2000 - Education and Skills*.
<http://www.oecd.org/education/school/programmeforinternationalstudentassessmen/pisa/33691620.pdf> (letöltés ideje: 2014.11.14.)
- Perjés István (2014): *Gyakorlatiasság, kreativitás és józan ész – A finn oktatás paradoxonjai?* Új Pedagógiai Szemle 2014, 1-2., Oktáskutató és Fejlesztő Intézet, Magyar Pedagógiai Társaság 97-104.o.
- Radnai Béla, P. Faragó Katalin, Gádorné Donáth Blanka (1961): *Az óvodáskorú gyermek*. Tankönyvkiadó Vállalat, Budapest 103-107.o.
- Schön, D. (1983): *Educating the Reflective Practitioner. How Professions Think in Actions*. Basic Books, New York. In: Szivák Judit (2002): *A pedagógusok gondolkodáskutatásának módszerei*. Műszaki Könyvkiadó, 2002
- Seefeldt, Carol, Galper, Alice (1997): *Continuing issues in early childhood education*. Merrill Prentice Hall, Second edition, New Jersey
- Stöckert Károlyné (2002): *Óvodai nevelés folyóirat*. LV. Évfolyam 2002. Október 8. Szám Semic Kft. 300-304.o.
- Stöckert Károlyné (2002): *Óvodai nevelés folyóirat*. LV. Évfolyam 2002. November 9. Szám Semic Kft. 332-333.o.

Sümeg Óvoda: Március 15.-ei ünnepség: https://www.youtube.com/watch?v=SAQd-P_BvIU (letöltés ideje: 2014.11.15.)

Szabó Ildikó (2006): *Új Pedagógiai Szemle*. A Magyar Pedagógiai Társaság és az Országos Közoktatási Intézet folyóirata – Nemzeti ünnepek az iskolában, 2006. Július – augusztus

WebMD: *Preschooler Emotional Development*:

<http://www.webmd.com/parenting/guide/preschooler-emotional-development> (letöltés ideje: 2014.11.14)

Wortham, Sue C. (1998): *Early childhood curriculum – Developmental Bases for Learning and Teaching*. Merrill Prentice-Hall, Columbus, Ohio

Függelék

Ábrák jegyzéke

Ábra 1: Vizuális tevékenység - Mikulás figurák	25
Ábra 2: Karácsonyi várakozás Ábra 3: "Feladatok" minden napra.....	25
Ábra 4: Karácsonyi zeneszámok pontozása	26
Ábra 5: "Boldog Karácsonyt - Daniel"	26
Ábra 6: Szülőknek szóló heti terv.....	27
Ábra 7: Próba Ábra 8: Szülőkkel közös ünneplés	27
Ábra 9: Az ünnepi műsor	28
Ábra 10: Szülőkkel közös kézműveskedés.....	28
Ábra 11: A csoport karácsonyfája	29
Ábra 12: Nemzeti ünnepi készülődés Ábra 13: Finn zászlók papírgalacsinból ...	29

Táblázatok jegyzéke

Táblázat 1: A minta összetétele	18
Táblázat 2: A pedagógus szerepe	30
Táblázat 3: A tradíciók megtartására való törekvés	31
Táblázat 4: Gyermek közeli ünnepek	31
Táblázat 5: Jó hangulat	32
Táblázat 6: Kényszerűség	32
Táblázat 7: Kötöttség	33
Táblázat 8: Az ünneplés hangulatának értékelése	33
Táblázat 9: Ünnepek kedveltsége	34
Táblázat 10: Nemzetközi összehasonlítás variancia-analízissel	35
Táblázat 11: Vélekedés március 15.-ről*	35
Táblázat 12: Előkészületi szakasz tevékenységeinek kedveltsége	36
Táblázat 13: Különböző állításokkal való egyetértés	37
Táblázat 14: A szülők bevonásának fontossága*	37
Táblázat 15: Március 15.-e óvodai feldolgozása	39
Táblázat 16: A felöltött videók előfordulás szerint	40